

Na početku pozorišne sezone

Lice i naličje

U teatru su karakteristične „bure“ za period pregovaranja, kada, bar tokom zadnjih godina, dolazi i do kriza uprava. Ova sezona je počela s vihorima. U Pančevu, posle formiranja ansambla i utvrđivanja repertoara, isključivo nacionalnog, od Sterije do Misajlovića, idejni inspirator i tvorac takve fisionomije, direktor drame — Jovan Putnik, prvi reditelj Vojvodine, bio je, zbog stvorenog stanja, prinudjen da podnese ostavku. U Subotici, energičnim stavom upravnika pozorišta i Saveta za prosvetu i kulturu najzad je smenut Mirko Huska i postavljen Kauzlaric, prvi direktor Hrvatske drame dovoljno teatarski čovek i ozbiljan pregalac, a za reditelje doveđena dve mlađe talentovane snage, Gavelini učenici. U Zrenjaninu, prekonoć je otkazano upravniku Brkoviću i reditelju Komnenoviću, bez čvrstih i dovoljno pouzdanih obrazloženja, stvarajući ne baš malu pometnju u ansamblu i javnosti i van ovog grada. I tako, u pometnji, dok je Pančevo ozbiljno izgubilo odlaskom Putnika, Zrenjanin udaljavanjem Brkovića i stvaranjem nesigurnosti u ansamblu obezbedio je da kreatori-glumci, (u tolikom broju i takvih kvaliteta) po prvi put okupljeni u ovom teatru), najverovatnije iduće sezone više ne budu ovde, dotele je Subotica stvorila čvrstu osnovu za izlazak iz provincialnosti i početak svoje regeneracije.

Kvazisocijalno u Somboru

Naše doba je već sasvim načisto s problemom socijalnog i kvazisocijalnog, plakatskog i umetničkog. Pa ipak, na sceni Sombora pojavila se krajnje neuskusa, do malogradjanske ogavnosti, bljutavosti, dvostruko poltronski pisana drama „Pečalbari“ A. Panova. Dokazivati antestetsko, antisocijalno, antiidejno, folktorno, malogradjansko, bio bi jalov posao, jer mrtvace i nedonoščad nije potrebno pomerati s mesta, ali ni raspadajuće starudije unositi u „kuću“ koja ima pretenciju da bude kazivač estetske istine, faktor koji snažno deluje i oplemenjuje. Zašto je ta komedija bila potrebna Somboru, koji nije bez ukusa?

Atmosfera ubila živu reč

Krajnja pomerenost i ne mala apatija, nastala u teatru Zrenjanina, veoma se teško odrazila na premijeri Molierova „Tartifa“. Umesto živog, bodrog, sočnog, punog duha Moliera, dobili smo patetično kazivanje stihova na ritmičkoj umesto na logičnoj osnovi, slikanje crno-belo umesto reljefnih likova, davanje prevelikih koncesija zabavnom na račun satiričnog, a da ni zabavnog ne bude dovoljno. U takvoj atmosferi gotovo da je nemogućno raditi, koja ubija svaku kreaciju, živu reč, pa čak i Molierovu

osudu licemerja, ne samo katoličkog klera i ne samo onih dana. Tema licemerja je i danas i u Zrenjaninu veoma aktuelna.

Šoov Napoleon i Velika Katarina

Ova pozorišna sezona u Novom Sadu, za razliku od ranijih, u znaku je savremene zapadne dramaturgije, u težnji da se na toj osnovi izgradi fisionomija, ne negirajući postojanje savremenih domaćih tekstova i klasike. Kakav se lik može takvim postupkom istkati, naročito u odnosu na društvenu funkciju teatra uopšte i posebno u našim prilikama, veliko je pitanje. Potrebno je strpljivo i čiste savesti pratiti ovaj poduhvat, koji, sigurno, bez rezultata ne može biti. Samo, da li i rezultata u odnosu na fisionomiju?

Ako smo hteli Šoa — i to ono krajnje odlučnog i bez koprena, više istinoljubivog nego jetkog, više hirurga, nego zabavljača, onoga, koji demaskiranjem učvršćuje stojicizam u čoveku, onemogućuje svaki kult prema ličnosti, oslobadja čoveka iluzija, ali ne ubija, — ako smo hteli tko vole Šoa, onda je svakako srećno pao izbor na „Napoleona“ i „Veliku Katarinu“, afirmaciju snažne individualnosti, raganje slabom i izvitoperenom u čoveku.

Sezona je počela Konjovićevom režijom, kao i prošla, sa razlikom u kreativnom. Ako je pretstava „Otela“ značila dalje produbljivanje novosadske krize, ova znači prvu stepenicu ka usponu. Tačnije — dokaz prebrodjenje krize i u tim uslovima novih Konjovićevih mogućnosti. Blize: Konjović je, dosledno prateći piščevu reč, i više od toga — misao, duh, cinizam u ime humanog, poka-

zao svoje oslobođanje od konzervativnog i konvencionalnog, pružio ozbiljan dokaz inventivnog i kreativnog, sa sposobnosću dubljeg prodora u situaciju, materiju, psihologiju, ideju. Takvim oslobođujućim postupkom ili postupkom vraćanja svojim nekadašnjim koncepcijama, danas obogaćenim i snažnije razvijenim, nesumnjivo je pouzdana osnova u dalji put u novo i tvoracko. Premijera Šoa to nesumnjivo potvrđuje.

Djuzepe Stanoja Dušanovića ozbiljno je osveženje, još jedna snažna kreacija ovog talentovanog umetnika. Kreacija sva u intenzitetu, produbljenosti, odmerenosti, nenametljivosti, vraća poljuljanku nadu u ovog više nego značajnog interpretatora. Njegov „Otelo“ je s razlogom izazvao mnoge sumnje, ali, zato, Djuzepe znači jedan od njegovih vrednih dragulja. Potemkin Stevana Minje donet neusiljeno, prirodno, skladno, skladno u brutalnosti, žestokosti, varvarstvu, u odvratnosti njegova postupka, briljantna je kreacija, a uz ostvarenje Stanoja Dušanovića i Ljubice Ravasi svojim dometom dolazi u red najznačajnijih ove premijere. Katarina Ljubice Ravasi, te uvek velike umetnice, neprošašive, kreativne, vibrantne, znači doživljaj draži i ludila, hirovitosti i strasti, sujete i superiornosti krajnje dominante, iako to nije njen najviši domet. Idston Vladislava Matića, oženje izvitoperenog, čemu se tako snažno ruga Bernard Šo, lepo je i značajno ostvarenje, inteligentno adekvatno u tonu, gestu psihologije.

Ako je premijera Šoa polazna tačka ove sezone, pravom očekujemo preporod i značajna ostvarenja.

Slobodan BERBERSKI

MIRIJANA RUNJAJIĆ

Dve pesme

O ti plavi udahnuti dahom zamršeni dime. Dižeš se pravo u vis kao dim sa paganskog žrtvenika. Povijaš u nebroj malih upitnika, nestvarnih lelujavih velova. Pitaš Pitam i ja Zašto? Zašto kroz prozor preko zažarenih krovova vidim ovalnu kupu tornja? Zašto je čaša prazna? Zašto pikavac dogoreva? Zašto i ja nisam iskapljena, zašto nisam dogorela kao uglašeni pikavci u pepelu svojih tela? Zašto živim u pepelu strasti? Zašto je pun misli i želja moj pogled koji počiva na živim maskama pijanih ljudi i žena? Isisala sam čašu, upila dim i živim sa dva života na pečatima svoje prošlosti.

Hoću da se vinem iz tog mrtvila mirnoće u drhtave magle onoga što će doći kao tajfun u prazne oči moje.

II

Čeličnim vrhom igle bezruka vezila usnula jastuće veze.

Mesec ispod kosmate vede baca crnu svetlost na razigranu žutu igračicu. Ona uranja u tamne krugove pogleda, grli zelene noseve i gazi po crvenim usnama, koje iza belih zuba bljuju mučnine svojih utroba. Njezinim mislima bezgavog vrata struje plavi mirisi mora. U sedam sećanja odrubljene glave žive snovi i želje izgubljene mladosti.

Kroz sve nova i nova polja igla provlači bezbojne želje u bezbroj novih boja.